

տեղւոյն վրայ, յամենակաւ ետեւէ
Փիւնիկեցիք, Հռոմայեցիք և
թք տիրեցին անոր, անոնցմէ վերջն
Լրաբայիք, որ խել մը դար տէր
ցին: 1471 տարւոյն Նորդոգալք
ւեցին և կրցան երկու դար պահել:
այ Նոգդիացոց ձեռքն անցաւ, որ
ստիպուեցան ելլելու անկէց, մա-
ր պարիսպները քանդեցին՝ տկարա-
ելու համար քաղաքը: 1844ին յտէն
իշխանը ռմբակոծեց զՎանձէր:

ԱՐԱՇ. — Բերդաբաղաք է 2-
00 բնակչոք և բլրոյ մը զառ ի վայ-
վրայ կանգնուած է. խել մը մըզ-
քներ ունի և տուներէն մէկ պզտի-
ն ալ բաւական վայելուչ են: 100
կառաչափէն աւելի տանող նաւեր
կրնար նաւահանգիստը մտնալ, ու
հետեւ աւազակոյտով խցուած է
տըր: Չմեռ ատեն այս նաւահան-
տը հարաւային արեւմտեան քա-
ն կը ծեծուի. բայց ամառը շատ ա-
հով է: Բտենօք Լարոպացիք մեծ
ճառականութիւն կ'ընէին այս քաղ-
ն հետ:

Ըրջակայից գեղանկար ու զմայլե-
ցիչ տեսարանները տեսնելով քանի
հեզինտէներ, կարծեցին որ Լարաշ
պերիդեանց հուշակաւոր պարտիզին
ղոյն վրայ շինուած է. բայց անհիմն
րծիք կը թուի ասիկայ, որովհետեւ
ոգ չգիտցուի թէ յիշեալ պարտէզն
սցընէ եղած է: Ինչ որ ալ ըլլայ,
դքին մերձակայքը հին քաղքի մը
տաքնական աւերակները կը գրտ-
ին, որուն Հռոմայեցիք Լէքսոս կ'սմ-
ն անունը կու տային: Բաղըրպներն
Նորդոգալք նախ տիրեցին Լարաշի,
ըր Բպանիացիք՝ որոնց ձեռքը մնաց
եթէ դարու մը չափ. բայց վերջա-
ս Բաւրիտանացիք դարձեալ առին
յն: 1765 տարւոյն՝ գաղղիական փո-
րկ նաւատորմիդ մը ուզեց տիրել ա-
ր, սակայն չյաջողեցաւ և ունայնա-
ն ետ դարձաւ:

ՍԱԼԷ. — Բոս նաւահանգիստն,
հինն-Սալէհ ալ կը կոչուի, Պուրա-
ակ գետին աջ ափանցը վրայ կը հանգ-

չի. գարնան ու ամառը ապահով ապաս-
տան մըն է նաւերու, իսկ ձմեռը շատ
անգամ վտանգաւոր է: Տէրութեան
գլխաւոր նաւարանը հոս է. քաղքին
մէջ քանի մը ճարտարաշէն մզկիթներ
կան, իսկ իր ունեցած ամրութիւններն
ուրիշ բան չեն՝ բայց եթէ քառակուսի
աշտարակներով պատուար մը. բնակ-
չաց թիւը 10,000էն աւելի չեղեր:

ԲԱԳԱԴ ԿԱՄ ԲՈՐՆ-ՍԱԼԷ. —
Բլրոյ մը վրայ կանգնուած է, որուն
ծայրը դղեակ մը կայ, և ծովու կողմէն
պաշտպանութիւններ ու մարտկոյններ
ունի: Փայտեցներէն շատը ժայռաւոր զառ
ի վայրի վրայ են, և խիստ դժուարին
է անոնց մէջ քայլել. տուներուն մէջ
կան ոմանք որ հաճոյական տեւք մը
ունին իրենց ճարտարապետութեան ա-
զուորութեամբ. իսկ յիշատակարան-
ներուն մէջ արժանի է յիշատակութե-
Սոնա-Հաստանի աշտարակը, որ 50
մէդր բարձրութիւն ունի: Բաղքին
քովերն ալ կանաչազարդ պարտէզներ
մարդուս աչքը կը յափշտակեն: Բա-
պադի բնակիչներն աշխոյժ մարդիկներ
են, և վաճառականութեան օէր ունին:

Գաղղիայ բարձրագոյն լեւները:

Գաղղիոյ երկրին լեւանց բարձրա-
գոյն գագաթները հետեւեալներն են.

Ա. Բլեանց մէջ, Սաւոյեայ սահմա-
նին վրայ, Բելվու լեւը, որուն բար-
ձրութիւնն է 3,938 մէդր. Լպրէն լե-
ւը, 4,103 մէդր. մեծն Լլէյլա ըսուա-
ծը, 3,298. Լրոնտ-Սուս, 3,478. և
Լամպէյրան անուանածը, 3,409 մէդր
բարձրութեամբ:

Գաղղիոյ Բլպետոնց ստորին գօտւոյն
ամենէն բարձր ծայրերն են՝ Հոն գե-
տին ձախ ափանցը վրայ, Հուբի կո-
չուածը, որ 496 մէդր 29 բարձրութիւն
ունի. Բրովանսի մէջ՝ Լա քաղաքին ա-
րեւելեան կողմը, Տիւրանս գետին դէպ
ի հարաւային դին, Բէնդ-Ա իգգուտա-
լեւը, 969 մէդր 80 բարձրութեամբ,

և Վ անդու լեռը, որ Հռոմի ձորին վրայ կը նայի, 1,910 մէր 70 :

Վազղիոյ սահմանին և Ղինեւայի լճին մէջ տեղը, Վանսորը լեռը, 1,782 մէր 02 բարձրութեամբ : Վազղիոյ սահմանագլխին վրայ, Տօլ ըսուածը, 1,680 մէր 85 :

Բ . Պիւրէնեայց մէջ, Սալատէղա, ՚ի Սպանիա, 3,404 մէր : Սոն-Լէրտիւ, 3,351 : Վիւզ տը Սոթա, 3,110 : Պիկոուի հարաւային գագաթը, 2,876 : Սոնգալ, 3,080 : Պաղու, 3,146 : Վանիկու, 2,785, և լճի, 2,504 :

Գ . Վիւրա գետոյն մէջ, Սէգիւլէ լեռը, որ բարձր է 1,720 մէր, և Վոլումպէ տը Վէյ, 1,691 մէր :

Դ . Սոթ լեռանց մէջ, Հոնսէ, 1,366 մէր, որուն վրայ ազդ տալու նշան մը հաստատուած է : Պալոն տ' լճաս, 1,244, և Տոնոն, 1,013 :

Ե . () Գիւնէ լեռանց կեդրոնին մէջ, Բլոն տիւ Վանդալ, 1,858 մէր բարձրութեամբ : Բիւյ-Սարի, 1,786 : Բիւյ-տիւ-Պարպիէ, 1,729 : և Բիւյ-տը-Տօմ, 1,465 մէր բարձր :

Բոլոր այս բարձրութիւններուն իւրաքանչիւրը մեծ խնամքով և ամենայն ճշգրտութեամբ չափուած են՝ զազդիական տէրութեան հոգ տանելովը : և երկու մէրէն աւելի անճշգրտութիւն չկըր նար գտնուիլ այն լեռանց հաշիւներուն մէջ, որոնք քան զայլս քիչ մը աւելի տալիս սակաւ սեպուին :

Հնդիկ գերեզմաններոյ մէջ գտնուած ոսկին :

Բանամայէն հետեւեալ տեղեկութիւնը կը գրէ թղթակից մը՝ լիւ լաօու քի Հէրալտ կամ Պապիստա-որ լրագրին, որուն ստուգութեանը գրողն երաշխաւոր կը թողուը :

“Երբ ճանապարհորդ մը եկաւ հոս, որ կը պատմէ մեզի Շիրիի երկիրն եղած հնդիկ գերեզմաններուն հարբստութիւնը, որ արդէն այլ և ուր անձանց գրած նամակներէն գիտեինք :

Երբ ճանապարհորդը 20-25 լիւ կշռող արձանիկներ ցուցուց մեզի, այդ գերեզմաններէն հանուած էին տեսնալու բան է թէ դեղին մետաղ աւետիսն ինչպիսի եռանդեամբ և րախութեամբ լցուց տեղւոյս քաղաքիքը : Հնդիկներն ինքիւրենուն յայտեր են այս հարստութեան աղբիւր իւրաքանչիւր գերեզմանի մէջ քիւ կաշատ ոսկի կը գտնուի, և որովհետեւ թիւ են գերեզմանները նոյն երկր մէջ, ալ արծաթասէր մարդկանց ծունկութիւնն երեւան պիտի ելէ : Երբ կիէ արձանիկները քիչ մը աւելի իրունկ թաղուած են քան զանօթներ բայց որովհետեւ այս յետիւնները քիչ մը ոտք միայն խորութեամբ գետն տակը կը գտնուին, անոր համար չախորունկը հարկ չէ երթալ : Երբ ոսկր չգտնուիր գերեզմանաց մէջ, հպա միայն մազի հետքեր : Եւ ալ քիչ քանի մը հետաքրքրական անօթներ նոյնպէս չքնաղ ոսկիէ արձանիկն լայց ես կարծեմ որ երկրին բնիկն պղնձին աւելի յարգ կու տան եղբայր թէ ոսկւոյն, և ասոր մէկ ապացոյցն է ինծի համար՝ որ այդ գերեզմաններ ելած պղնձէ զարդերն առաւելաւ խնամքով և ճարտարութեամբ աշխատուած են : Հնդիկն մէկն, որ վեց պրա ոսկիէ արձանիկներ ծախեր է կըսէր թէ երկրին ներսերը Մեծ անուանեալ լեռանց գօտի մը կայ, ժայռերուն շափ առատ է ոսկին : և հ կը թաղուին եղեր հնդիկ թագաւորները : Երբ հնդիկ մ'ալ, որուն անգէ անօթ մը տուի, խոստացաւ ինձ այնպիսի տեղ մը ցուցնելու՝ ուր ոսկի գայլախազի շափ սովորական էր : Երբ հնդիկ մ'ալ առաջարկեց ինձ որ չորս օրուան մէջ տանի զիս հին քաղաքի մը աւերակները, որուն գերեզմաններուն մէջ մարդու գլխէն աւելի մ ոսկիէ անօթներ կան : Բայց կարծեմ իմ խմբնէլ տուած ըմպելիքիս զօրութիւն էր որ ասանկ մեծ մեծ ջարդել կու տայ անոր : Եւ կայն ներսերէն եկած ոսկւ քանակութիւնը կը ցուցնէ որ աս